

رعایت حقوق بیماران از دیدگاه پرستاران

کوروش نریمانی

عضو هیئت علمی دپارتمان پرستاری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران، (نویسنده مسئول)

Narimanik@yahoo.com

فاطمه امینی

دانشجوی کارشناسی، رشته پرستاری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Fatemeh.amini1882@gmail.com

مینا فرجی حسنلو

دانشجوی کارشناسی، رشته پرستاری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Minafarajiii79@gmail.com

حجت فرجی

دانشجوی کارشناسی، رشته پرستاری، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Hojjatfaraji3@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: حقوق بیمار یک شاخص کلیدی برای ارزیابی کیفیت خدمات بهداشتی درمانی است. عواملی مانند افزایش سطح تحصیلات، افزایش توجه حقوق شهروندی به افزایش سطح توقع و انتظارات بیمار از احراز حقوق خود نقش داشته و ضرورت آگاهی گروه بهداشتی درمانی را در این زمینه بیشتر گوشزد می کند. عدم رعایت حقوق بیمار ممکن است اتفاقات جبران ناپذیری را به دنبال داشته باشد. حمایت و اجرای حقوق بیماران و جلب رضایت آنها زمانی محقق می شود که گروه پزشکی و پرستاری آگاهی کافی و لازم را در این زمینه داشته باشند. در این پژوهش به بررسی رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران برای ارتقاء موقعیت بیمار، کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی و موقعیت حرفه پرستاری پرداخته شده است.

روش تحقیق: در این مطالعه مروری روایتی جهت یافتن اطلاعات مرتبط، از سایت های معتبر شامل Sid ، Google scholar ، Pubmed و سیولیکا استفاده شد. همچنین کلمات کلیدی حقوق بیمار ، رعایت حقوق بیمار ، دیدگاه پرستاران و معادل انگلیسی آنها بصورت ترکیبی جستجو شد. حدود ۶۰ مقاله استخراج شد و پس از بررسی به علت عدم تطابق با مطلب مورد بحث و تاریخ مقالات تعدادی از آنها کنار گذاشته شد و ۱۷ مقاله مورد استفاده قرار گرفت.

یافته ها: طبق مطالعات ، منشور حقوق بیمار به خوبی در بین پرسنل مراقبت درمانی شناخته نشده است و یا در صورت آگاهی داشتن هنوز به نحو مطلوب انجام نمی شود. عوامل متعددی موجب می شود که میزان تعهد در افراد مختلف متفاوت باشد. از جمله اخلاق ، فرهنگ، وضعیت اقتصادی، میزان تحصیلات، رضایت شغلی، وجدان کاری، درآمد، سابقه کار و ... در مجموع به نظر می رسد جهت ارتقاء رعایت منشور حقوق بیمار و با هدف خدمات بالینی، توجه ویژه به آموزش و ارزیابی تعهد حرفه ای یک ضرورت و اولویت است.

نتیجه گیری: از دیدگاه پرستاران میزان رعایت حقوق بیماران در سطح خوب قرار دارد در حالی که با توجه به صحبت های بیماران بنظر می رسد انتظار رعایت بیشتری از پرستاران دارند که با آموزش های اصولی و ارتقاء سطح آگاهی پرستاران و بیماران در خصوص حقوق بیماران می توان در راستای حل این مشکل پیش رفت.

کلید واژه ها: حقوق بیمار، رعایت حقوق بیمار، دیدگاه پرستاران

مقدمه

بیماران به عنوان یکی از آسیب پذیرترین گروه های اجتماعی در معرض خطر قرار دارند و توجه به ابعاد روحی، جسمی و اجتماعی آنها به عنوان بخشی از حقوق آنها تلقی می شود (گنجو، باقرزاده، مومنی، کوشش، ابراهیمی، ۱۳۹۸).

حقوق بیمار عبارت است از تلفیق موضوعات حقوقی و اخلاقی مربوط به رابطه بین ارائه دهندگان و گیرندگان خدمات سلامت که شامل حق بیمار در حفظ حریم خصوصی، محرمانه ماندن، دسترسی به خدمات درمانی با کیفیت، حق خودمختاری و تصمیم گیری آگاهانه در مورد گزینه های درمانی و غیره می باشد (حاج بابایی، جوج، حقیقی زاده، زارع، اشرفی زاده، ۱۴۰۰).

محترم شمردن حقوق اساسی بیماران به عنوان یک انسان ضروری و حائز اهمیت است. دفاع از حقوق انسان به منظور حفظ حرمت و عزت او ست و نیز اطمینان از اینکه در مواقع بیماری به ویژه فوریت های پزشکی بدون تبعیض نژادی، سنی، جنسی و توان مالی از جسم و جان او محافظت کند و پرستاران و پزشکان و سایر کارکنان بهداشتی-درمانی مسئول حفظ سیانت حقوق او هستند (ترکی، فاروقی، عزیزی، تقی زاده فیروزجایی، ۱۴۰۱).

پرستاران به عنوان اعضای از نظام سلامت که بیشترین تماس را با بیماران و خانواده هایشان دارند، باید نسبت به قوانین و مقررات این حیطه آگاهی کافی داشته باشند و با بکارگیری ماهرانه و دقیق آن موجب دستیابی به استقلال حرفه ای، حفظ حقوق خود و بیماران و کاهش مواجهه با مشکلات قانونی شوند (موسوی بزاز، رخشا، موسوی بزاز، ۱۴۰۰).

آگاهی از حقوق بیماران و رعایت آن، رضایت بیشتر بیمار، پزشک و کادر درمانی را جلب نموده و موجب گسترش اخلاق نیکو بین بیماران و تیم درمانی می گردد که در نهایت جایگاه اخلاقی تمام افراد از جمله بیماران و تیم درمانی در آن ارتقاء خواهد یافت (ترکی، فاروقی، عزیزی، تقی زاده فیروزجایی، ۱۴۰۱).

بیمارستان ها به عنوان یکی از مهم ترین جایگاه های ارائه دهنده خدمات در قالب بستری و نیز سرپایی، باید شرایط مناسبی را برای حفظ حرمت و عزت بیمار، درک و احترام به حقوق وی و خانواده اش و نیز تیم مراقبتی فراهم نماید. ایجاد این شرایط مستلزم وجود تعاملات سازنده و متناسب بین ارائه دهندگان و گیرندگان خدمات سلامت است. به این طریق ارتقاء قابل قبولی در سلامت جامعه ایجاد خواهد شد (موسوی بزاز، رخشا، موسوی بزاز، ۱۴۰۰).

ارائه خدمات سلامتی باید مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار، حق خلوت و رعایت اصل رازداری باشد:

- ۱) رعایت اصل رازداری راجع به کلیه اطلاعات مربوط به بیمار الزامی است مگر در مواردی که قانون آن را استثناء کرده باشد
- ۲) در کلیه مراحل مراقبت اعم از تشخیصی و درمانی باید به حریم خصوصی بیمار احترام گذاشته شود ضروریست بدین منظور کلیه امکانات لازم جهت تضمین حریم خصوصی بیمار فراهم گردد
- ۳) فقط بیمار و گروه درمانی و افراد مجاز از طرف بیمار و افرادی که ب حکم قانون مجاز تلقی میشوند میتوانند به اطلاعات دسترسی داشته باشند
- ۴) بیمار حق دارد در مراحل تشخیصی از جمله معاینات فرد معتمد خود را همراه داشته باشد همراهی یکی از والدین کودک در تمام مراحل درمان حق کودک میباشد مگر اینکه این امر برخلاف ضرورت های پزشکی باشد (شهباز، شهباز، ۱۳۹۹).

در این پژوهش به بررسی رعایت حقوق بیماران توسط پرستاران می پردازیم تا نتایج این پژوهش به عنوان راهنمایی مورد استفاده قرار بگیرد و موقعیت بیمار، کیفیت خدمات بهداشتی و درمانی و موقعیت حرفه پرستاری ارتقاء یابد.

۱- روش کار

مقاله مروری روایتی فوق در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۲۳ با جست و جوی کلیدواژه های Patient's Rights , Compliance with Patient's Rights , Nurses' point of view و معادل فارسی آنها در عناوین مقالات موجود در بانک های اطلاعاتی معتبر همچون Pubmed، Sid ، Google scholar و سیویلیکا نوشته شد. در ابتدا ۶۰ مقاله از عناوین و چکیده تمام مقالات

موجود در پایگاه های اطلاعاتی یاد شده تهیه شد و به منظور تعیین و انتخاب عناوین مرتبط بصورت مستقل مورد بررسی قرار گرفتند. تعدادی از مقالات به علت سال انتشار، موارد تکراری و در دسترس نبودن متن کامل مقالات حذف شدند و ۱۷ مقاله مورد استفاده قرار گرفت.

۲- یافته ها

بیماران یکی از آسیب پذیرترین گروه های اجتماعی هستند که به دلیل تحمل درد و رنج ناشی از بیماری، توانایی های معمولی خود را از دست داده و برای درمان یا جبران ناتوانی های خود، معمولاً به سیستم های ارائه دهنده خدمات بهداشتی و سلامتی اعتماد کامل پیدا می کنند. از زمانی که بیماران وارد بیمارستان می شوند، در معرض نقض حقوقشان قرار می گیرند زیرا که اولویت در مورد یک فرد بیمار، کسب موقعیت سلامتی او هست و نه بیان حقوق او (جعفری، عبده یزدان، ۱۳۹۸).

حقوق بیمار یک حق اساسی است و معیاری جهت تضمین کیفیت است که از سوء تبعیض نژادی بیماران جلوگیری می کند و موجب ترویج شیوه های اخلاقی می شود. حقوق بیمار در واقع رعایت نیازهای جسمانی، روانی، معنوی و اجتماعی مشروع و معقول است که به صورت قوانین و استانداردها ارائه شده است. حقوق بیماران بصورت منشوری بیان شده است که این منشور نقطه شروعی برای حرکت در راستای توجه همه جانبه به تامین حقوق بیماران و تعریف صحیحی از روابط ارائه دهندگان و گیرندگان خدمات بهداشتی-درمانی است (گنجوی، باقرزاده، مومنی، کوشش، ابراهیمی، ۱۳۹۸).

حقوق بیماران در چشم انداز گسترده تر از حقوق بشر گنجانده می شود. حقوق بیمار به شخصی نسبت داده می شود که به دنبال مراقبت های بهداشتی است (Putturaj, Van Belle, Criel, Engel, Krumeich, Nagendrappa, Prashanth, 2020).

حقوق بیماران عبارت است از وظایفی که کادر درمانی در قبال او دارند که شامل نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی مشروع و معقول وی در شرایط خاص است. مهمترین حقوق بیماران شامل توجه به عقاید و مسائل فرهنگی بیمار، حق رازداری اطلاعات، حق شناسایی محل بستری و کادر درمانی، حق کسب اطلاعات راجع به سیربیماری، حق رسیدن به شکایات و درخواست ها، حق تصمیم گیری، حق ارجاع به مراکز تخصصی تر، حق حفظ حریم خصوصی، حق دریافت خدمات درمانی با کیفیت مناسب است (باستانی، رضائی، ۱۳۹۸).

حقوق بیماران به عنوان چیزی شبیه به تعهدات قراردادی بر دوش متخصصان سلامت تلقی می شود. این تعهدات، در صورت عدم انجام، ممکن است زمینه ای برای دعوی مدنی با مطالبه جبران خسارات ناشی از تضییع مستقیم حق خود و یا به دلیل آسیب جسمانی باشد که ممکن است در اثر نقض مذکور ایجاد شده باشد (Peled-Raz, 2018).

به دلیل نابرابری های ساختاری مانند عدم تعادل قدرت بین گیرندگان و ارائه دهندگان خدمات مراقبتی و سایر نابرابری های اجتماعی همچون درآمد، جنسیت، طبقه اجتماعی و شرایط بهداشتی (ایدز، سل، اختلالات ذهنی)، محیط های مراقبت بهداشتی به طور خاص در برابر نقض حقوق بیمار آسیب پذیر هستند (Putturaj, Van Belle, Criel, Engel, Krumeich, Nagendrappa, Prashanth, 2020).

مطالعات زیادی در رابطه با تعیین میزان آگاهی یا رعایت حقوق بیمار انجام گرفته است. طبق این مطالعات این منشور به خوبی در بین پرسنل مراقبت درمانی شناخته نشده است و یا در صورت آگاهی داشتن هنوز به نحو مطلوب انجام نمی شود. در مجموع به نظر می رسد جهت ارتقاء رعایت منشور حقوق بیمار و با هدف خدمات بالینی، توجه ویژه به آموزش و ارزیابی تعهد حرفه ای یک ضرورت و اولویت است. همچنین بین تعهد حرفه ای و آگاهی از منشور حقوق بیمار در بین پرستاران همبستگی معنا وجود دارد (محمدخانی، هوایی، حاجی رفیعی، باقری نیا، تجویدی، ۱۳۹۹).

توجه به حقوق بیماران و احترام به آنها یکی از عوامل مهم بهبودی و آرامش بیماران بستری در بیمارستان ها است. به علاوه رعایت حقوق بیماران سبب ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار، بهبود روابط بین بیماران و ارائه دهندگان خدمات بهداشتی و افزایش رضایت بیماران می گردد در مقابل رعایت نکردن حقوق بیماران و عدم رضایت آنان از خدمات ارائه شده باعث کندي بهبودی، افزایش روز های بستری، تحریک پذیری و افزایش هزینه های درمان بیماران می شوند (موسوی بزاز، رخشا، موسوی بزاز، ۱۴۰۰).

حقوق تعیین شده برای بیماران در منشورهای دنیا کم و بیش مشابه است و شامل حق برخورداری از اطلاعات، حق محرمانه ماندن اطلاعات و رازداری، حق رضایت آگاهانه، حق اختیار یا استقلال رای، حق برخورداری از آموزش سلامت، حق ابراز اعتراض و شکایت و حق جبران خسارت می باشد (جعفری، عبده یزدان، ۱۳۹۸) با این وجود گروه تحقیقاتی سازمان بهداشت جهانی که در زمینه حقوق بیمار تحقیق می کند، بیان می کند که هر کشوری باید مقررات خود را برای حقوق بیمار با توجه به اولویت ها و نیازهای فرهنگی و اجتماعی وضع کند (Mohammad, Seedhom, Ghazawy, 2017).

اولین قدم جدی در تثبیت مفهوم حقوق بیماران، بیانیه جهانی حقوق بشر سازمان ملل به خصوص ماده ۲۵ آن است که به حق برخورداری از بهداشت و مراقبت های پزشکی در سراسر جهان اشاره دارد (احمدی، خاقانی زاده، باباتبار درزی، ۱۳۹۸).

منشور حقوق بیمار در ایران در سال ۱۳۸۱ تدوین و از سوی معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در زمستان ۱۳۸۱ ابلاغ گردیده است. مراکز بهداشتی درمانی بر اساس این دستورالعمل موظف بودند که مفاد منشور حقوق بیمار را در مکان مناسب و قابل رویت نصب نمایند (موسوی بزاز، رخشا، موسوی بزاز، ۱۴۰۰).

منشور حقوق بیمار نشان می دهد که افراد بدون توجه به وضعیت اجتماعی و اقتصادی، وابستگی مذهبی، جنسیت یا قومیت خود می توانند انتظار درمان خاصی را داشته باشند (Olejarczyk, Young, 2022).

منشور جامع حقوق بیمار در ۵ محور کلی و ۳۷ بند به همراه بینش و ارزش و یک تبصره پایانی تنظیم شده است. محوره های پنج گانه این منشور شامل:

- ۱) دریافت مطلوب خدمات سلامت
- ۲) حق دریافت اطلاعات به نحو مطلوب و کافی
- ۳) حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت
- ۴) حق احترام به حریم خصوصی بیمار و رعایت اصل رازداری
- ۵) حق دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات (شهباز، شهباز، ۱۳۹۹).

دریافت خدمات سلامت باید شایسته شان و منزلت انسان و با احترام به ارزش ها باشد، بر پایه صداقت، انصاف، ادب و توأم با مهربانی باشد. فارغ از هرگونه تبعیض از جمله قومی، فرهنگی، مذهبی و نوع بیماری و جنسیت باشد، براساس دانش روز و مبتنی بر منافع بیمار باشد (رستمی، یاقوتی، امام، ۱۳۹۹).

یکی از مهم ترین حقوق بیمار در مراجعه به مراکز درمانی، رعایت اصل رازداری و حفظ حریم بیمار و سیر حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه در موارد درمانی است. حتی در مواردیکه سن بیمار بالای ۱۸ سال است بدون اجازه وی هیچ یک از اعضای خانواده حق استفاده از مدارک موجود در پرونده بالینی را ندارند بنابراین رعایت نکردن اصل رازداری موجب بی اعتمادی بیماران خواهد شد تا جایی که ممکن است فرد ادامه درمان خود را نادیده بگیرد (جعفری، عبده یزدان، ۱۳۹۸).

نقض حریم خصوصی بیماران می تواند منجر به عدم تطابق با شرایط بیمارستان، از دست دادن کنترل و استقلال، سلب اعتماد، افزایش اضطراب و تنش، تهدید شرافت و کرامت انسانی، تغییر در الگوی خواب، پنهان نگه داشتن بخش هایی از تاریخچه سلامت و عدم ارائه موثر مراقبت ها و خدمات بهداشتی و درمانی به بیماران شود در حالیکه رعایت حریم خصوصی بیماران

موجب احساس آرامش، امنیت، افزایش سرعت بهبودی و ترخیص سریع تر آن ها می شود پس رعایت حریم خصوص بیماران با میزان رضایتمندی از خدمات درمانی رابطه مستقیم و معنادار دارد (موگهی، تاجیک، چراغی، جمشیدی، ۱۳۹۸).

یکی از نقاط ضعف منشور حقوق بیماران، قانونی نبودن آن است. در فضای علم حقوق، احکام تابع عناوین هستند در حالی که منشور حقوق بیماران فاقد عنوان قانون است. این منشور در سلسله مراتب منابع نظام حقوقی ایران ذیل عنوان آیین نامه، که یک طبقه پایین تر از عنوان قانون است نیز قرار نمی گیرد. منشور حقوق بیماران نهایتاً از حیث ماهیت حقوقی، یک بخشنامه وزارت بهداشت محسوب می شود. این موارد باعث می شود که این سند در عمل نتواند نیازها و چالش های راجب حقوق بیماران را به نحو احسن تامین و انجام دهد (احمدی، خاقانی زاده، باباتبار درزی، ۱۳۹۸).

وجود منشور حقوق بیماران بدون تلاش برای افزایش آگاهی در بین بیماران، کیفیت مراقبت های بهداشتی را بهبود نمی بخشد (Dessalegn, Girma, Essa Oumer, Hunie, Geta Belete, 2022).

آگاهی بیماران از حقوق خود نه تنها می تواند شان و منزلت بیماران را از طریق امکان مشارکت با پزشکان در مسولیت تصمیم گیری افزایش دهد، بلکه می تواند کیفیت خدمات مراقبت های بهداشتی را نیز افزایش و طول مدت درمان و بستری شدن در بیمارستان را کاهش دهد (Mohammad, Seedhom, Ghazawy, 2017).

در نظر گرفتن حقوق پرستاران نیز می تواند در رعایت حقوق بیماران موثر واقع شود. شرایط اقتصادی نامناسب همراه با چند شیفت کاری، خستگی، دلسردی و نارضایتی شغلی پرستاران، محیط کاری نامناسب، کمبود امکانات و کمبود پرسنل همراه با تعداد زیاد بیماران و فشار کاری زیاد همه نشان دهنده عدم اهمیت به حقوق پرستاران است که می تواند عدم رعایت حقوق بیماران را نیز به دنبال داشته باشد (احمدی، خاقانی زاده، باباتبار درزی، ۱۳۹۸).

عدم رعایت حقوق بیماران ممکن است ارتباط بین پرسنل و بیماران را از بین ببرد و در نتیجه کارایی، اثربخشی و مراقبت مناسب از بیماران را کاهش دهد (Dessalegn, Girma, Essa Oumer, Hunie, Geta Belete, 2022).

تنها در سایه به کار گیری ماهرانه و دقیق قوانین و مقررات است که زمینه دستیابی به استقلال حرفه ای فراهم شده و از افتادن در مواجهه با مشکلات قانونی جلوگیری خواهد شد (ترکی، فاروقی، عزیزی، تقی زاده فیروزجایی، ۱۴۰۱).

مطالعات متعدد بیانگر این نکته است که سطح آگاهی پرستاران در خصوص حقوق بیماران خوب ولی میزان رعایت آن در حد مناسبی نیست (حاج بابایی، جوج، حقیقی زاده، زارع، اشرفی زاده، ۱۴۰۰) (ترکی، فاروقی، عزیزی، تقی زاده فیروزجایی، ۱۴۰۱).

بیشترین میزان رعایت منشور حقوق بیمار مربوط به حق دریافت خدمات مطلوب و کمترین میزان رعایت، مربوط به حق دریافت اطلاعات کافی در زمان مناسب و بر اساس شرایط بیمار است (نکوئی مقدم، امیراسماعیلی، قربانی نیا، شریفی، طباطبائی، ۱۳۹۲).

نتیجه گیری

رعایت حقوق بیماران از سوی پرستاران در متوسط به پایین است هر چند پرستاران اعتقاد دارند که حقوق بیماران را رعایت می کنند اما طبق نظر بیماران، حقوق آنان نادیده گرفته می شود.

پرستاران در قبال بیماران به طور مستقیم و غیر مستقیم مسئول خطاهای خود هستند در نتیجه آشنایی آنان با وظایف تعیین شده می تواند ضمن ایجاد پشتوانه محکم برای حضور موثر در بالین بیماران، باعث ارائه عملکردی دور از خطا گردد و بر این اساس بیماران نیز علاوه بر دریافت خدمات مطلوب سلامت، حقوقشان نیز محترم شمرده می شود.

بنظر می رسد با گنجاندن واحدهای درسی مربوط به حقوق بیمار و نحوه رعایت آن می توان تا حدود زیادی این مسئله را حل کرد، اما باید به این نکته نیز توجه داشت که علاوه بر آموزش، شخصیت پرستار نیز در رفتار او با بیماران تاثیرگذار است. بهتر است حین گزینش پرستاران، دقت بیشتری بکار گرفته شود.

منابع

۱. احمدی، یزدان، خاقانی زاده، مرتضی، باباتبار درزی، حسین (۱۳۹۷)، مسئولیت های پرستار در حفظ حقوق بیمار، شماره ۷۳.
۲. باستانی، فاطمه، رضائی، میلاد (۱۳۹۸)، اصول اساسی حقوق بیمار، دوره ۳، شماره ۱۱، صفحات ۱۷۹-۲۱۰.
۳. ترکی، بدری، فاروقی، فروغ، عزیزی، علی، تقی زاده فیروزجایی، ایمان (۱۴۰۱)، بررسی میزان آگاهی و رعایت منشور حقوق بیمار از دیدگاه بیماران و پرستاران در ایران، دوره ۲۴، شماره ۴.
۴. جعفری، زینب، عبده یزدان، غلام حسین (۱۳۹۸)، بررسی رعایت مفاد منشور حقوق بیماران توسط پرستاران در مراکز بستری سالمندان استان خوزستان، دوره ۳، شماره ۴، صفحات ۶۲-۷۰.
۵. حاج بابایی، فاطمه، جوج، راضیه، حقیقی زاده، محمدحسین، زارع، کوروش، اشرفی زاده، حدیث (۱۴۰۰)، آگاهی از حقوق بیماران روان پزشکی و رعایت آن از دیدگاه بیماران و پرستاران، نشریه پژوهش پرستاری، دوره ۱۳، شماره ۱.
۶. رستمی، تهمینه، یاقوتی، ابراهیم، امام، سیدمحمد رضا (۱۳۹۹)، حقوق بیماران در پرتو اسناد بین المللی و نظام حقوقی ایران.
۷. شهباز، یاسمن، شهباز، نسترن (۱۳۹۹)، بررسی حقوق بیماران در بیمارستان، سومین کنفرانس بین المللی و ملی، دوره ۳، صفحات ۱۳۲۳-۱۳۱۶.
۸. گنجو، مهستی، باقرزاده، راضیه، مومنی، خدیجه، کوشش، فرامرزی، ابراهیمی، عابد (۱۴۰۰)، تاثیر کارگاه آموزشی منشور حقوق بیمار جراحی بر میزان آگاهی دانشجویان تکنولوژی اتاق عمل دانشگاه علوم پزشکی بوشهر در سال ۱۳۹۸، دوره ۶، شماره ۴.
۹. محمدخانی شهری، لیلیا، هوایی، مرجان، حاجی رفیعی، الناز، باقری نیا، مرضیه، تجویدی، منصوره (۱۳۹۹)، همبستگی بین تعهد حرفه ای با میزان آگاهی و رعایت منشور حقوق بیمار در پرسنل پرستاری و مامایی، مجله اطلاع رسانی پزشکی نوین، دوره ۶، شماره ۴، صفحات ۲۱-۳۰.
۱۰. موسوی بزاز، نفیسه، رخشا، نجمه، موسوی بزاز، مجتبی (۱۴۰۰)، رعایت منشور حقوق بیمار از دیدگاه بیماران بستری در بخش های داخلی بیمارستان های قائم (عج) و امام رضا (ع) شهر مشهد، مجله علوم پزشکی خراسان شمالی، دوره ۱۳، شماره ۴.
۱۱. موگهی، ساسان، تاجیک، معصومه، چراغی، ماریا، جمشیدی، فرخنده (۱۳۹۹)، بررسی میزان رعایت حریم خصوصی بیماران سالمند در مراکز آموزشی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سال ۱۳۹۸، دوره ۱۳.
۱۲. نکوئی مقدم، محمود، امیر اسماعیلی، محمد رضا، قربانی نیا، ارحیل، شریفی، طاهره، طباطبائی، سیدسعید (۱۳۹۳)، آگاهی از حقوق بیمار و رعایت آن از دیدگاه بیماران و پرستاران، مطالعه ای در مراکز جراحی محدود شهرستان کرمان در سال ۱۳۹۲، دوره ۴، شماره ۱۱.
- [13]- Dessalegn, Kalesidk, Girma, Betelihem, Oumer, Keder Essa, Hunie, Metages, Belete, Kumlachew Geta (2021). Patients' awareness of their rights, associated factors and its practice by health professionals from a patient perspective among elective surgical patients at Tikur Anbessa Specialized Hospital, Addis Ababa, Ethiopia: a cross-sectional study. 12(11)
- [14]- Olejarczyk, Jacob P, Young, Michael (2022), Patient Rights And Ethics.
- [15]- Peled-Raz, Maya (2019). Human rights in patient care and public health — a common ground.
- [16]- Meena, Putturaj, Sara, Van Belle, Bart, Criel, Nora, Engel, Anja, Krumeich, Prakash, B Nagendrappa, NS, Prashanth (2020). towards a multilevel governance framework on the implementation of patient rights in health facilities.
- [17]- Mohammad, Eman Sameh, Seedhom, Amany Edward, Ghazawy Eeman Ramadan (2017). Awareness and practice of patient rights from a patient perspective: an insight from Upper Egypt, Volume 30, Issue 2, 145-151.

Observance of Patients' Rights from the Point of View of Nurses

Koroush Narimani

Member of the Faculty of Nursing Department, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran,
(Corresponding Author)
Narimanik@yahoo.com

Fatemeh Amini

Bachelor Student, Nursing, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
Fatemeh.amini1882@gmail.com

Mina Faraji Hassanlou

Bachelor Student, Nursing, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
Minafarajiii79@gmail.com

Hojjat Faraji

Bachelor Student, Nursing, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran
Hojjatfaraji3@gmail.com

Abstract

Introduction & Objective: Patient Rights are a key indicator for evaluating the quality of healthcare service. Factors such as the increase in the level of education, the increase in attention to the rights of citizens, have contributed to the increase in the level of expectations and expectations of the patient from obtaining their rights, and the need for awareness of the health care team in this field is emphasized. Failure to respect the patient's rights may lead to irreparable consequences. The protection and implementation of patients' rights and their satisfaction is achieved when the medical and nursing teams have sufficient and necessary knowledge in this field.

Method: In this narrative review study, in order to find relevant information, reliable sites including Google scholar, Sid, Pubmed and Civilica were used. Also, the key words of patient rights, compliance with patient rights, nurses' point of view and their English equivalent were searched in a combined manner. About 60 articles were extracted. And after the review, due to inconsistency with the content discussed and the date of the articles, some of them were discarded and 17 articles were used.

Conclusion: Many studies have been conducted in relation to determining the level of awareness or respect for the patient's rights. According to these studies, this charter is not well known among medical care personnel, or if they are aware, it is still not carried out properly. Factors many causes that the amount of commitment is different in different people. Including ethics, culture, economic status, level of education, job satisfaction, work conscience, income, work history, etc., in general, it seems that in order to improve compliance with the charter of patient rights and with the aim of clinical services, special attention should be paid to education and assessment of commitment.

Results: from the point of view of the nurses, the level of compliance with the patients' rights is at a good level, while according to the patients' comments, it seems that they expect more compliance from the nurses, which can be achieved with basic training and raising the level of awareness of the nurses and patients regarding the rights of patients, we can move towards solving this problem.

Keywords: Patient's Rights, Compliance with Patient's Rights, Nurses' Point of View.